

Hannie van Genderen
Schematherapie Opleidingen

25-uurs cursus

SCHEMATHERAPIE GEVORDERD

1909U-GE

Utrecht, september 2019

Van Genderen Opleidingen
Eburonenweg 42
6224 HX Maastricht

+31 6 22 22 86 61

www.schematherapieopleidingen.nl
info@schematherapieopleidingen.nl

INHOUDSOPGAVE

1.	Opleiders	3
2.	Cursuslocatie	3
3.	Cursusprogramma	3
4.	Algemene informatie	4
5.	Doelgroep	5
6.	Werkwijze en toetsing	5
7.	Accreditatie cursus	5
8.	Absentie	5
9.	Overige cursussen en workshops	6
10.	Literatuur	8
11.	Bijeenkomst 1	9
	Bijeenkomst 2	11
	Bijeenkomst 3	13
	Bijeenkomst 4	15

De slides, de bijlagen, de vragenlijsten en de artikelen, die bij deze cursus horen, kunt u downloaden via de website www.schematherapieopleidingen.nl

Ga in het menu naar het tabblad 'Opleidingen' en verder naar 'Cursisten'.

Vervolgens klikt u op 'Schematherapie Basis+Gevorderd 50 uur' en vult u, indien gevraagd, het wachtwoord in dat u via mail van ons heeft ontvangen.

Let erop, dat u de bestanden zult moeten downloaden om ze te kunnen gebruiken!

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van H. van Genderen.

Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich te wenden tot H. van Genderen.

1. Opleiders

Mw. Drs. H. van Genderen (Hannie) – Coördinatie/Docent

Klinisch psycholoog, psychotherapeut, supervisor/leertherapeut/opleider VGcT en de Vereniging voor Schematherapie. Geeft individuele en groepstherapie aan volwassenen met persoonlijkheidsstoornissen. Praktijk voor Directieve Psychotherapie Meerssen.

+31 6 22 22 86 61

info@schematherapieopleidingen.nl

Dhr. Drs. R. van der Wijngaart (Remco) - Docent

Psychotherapeut, GZ-psycholoog en supervisor/leertherapeut/opleider VGcT, ISST en de Vereniging voor Schematherapie. Geeft individuele therapie aan volwassenen in eigen praktijk Perspectief, Psychotherapie Maastricht. Vice President van de ISST.

+31 6 39 49 37 16

remcovanderwijngaart@gmail.com

2. Cursusplaats

Vergadercentrum
Vredenburg 19
3511 BB Utrecht
T (030) 2310068

3. Cursusprogramma

Onderwerpen	Datum	Docent
Cursusdag 1 Casusconceptualisatie schema's en modi Herkennen en knelpunten oplossen Afhankelijke-, ontwijkende- en obsessief- compulsieve persoonlijkheidsstoornis	18 september 2019	Drs. H. van Genderen
Cursusdag 2 Behandelplan opstellen Narcistische- en de antisociale persoonlijkheidsstoornis Tweestoelentechniek bij copingmodi Limited reparenting: empathische confrontatie	16 oktober 2019	Drs. H. van Genderen
Cursusdag 3 Imaginaire rescripting Historisch rollenspel Meerstoelen techniek en cognitieve technieken bij twee disfunctionele modi Omgaan met teveel boosheid	13 november 2019	Drs. R. van der Wijngaart
Cursusdag 4 Praktijktoets Omgaan met te weinig boosheid Bespreken eigen casussen	4 december 2019	Drs. H. van Genderen Drs. R. van der Wijngaart

4. Algemene informatie

Dit is een cursus voor gevorderden, die al een basiscursus schematherapie hebben gevolgd en enige ervaring met schematherapie hebben opgedaan.

Schematherapie is nog sterk in ontwikkeling en werken met cliënten met een persoonlijkheidsstoornis roept steeds weer nieuwe vragen op. Eén van de nieuwe ontwikkelingen is dat er modusmodellen ontwikkeld zijn voor alle persoonlijkheidsstoornissen. Bovendien is er een model ontwikkeld dat schema's, copingstrategieën en modi op een inzichtelijke manier verbindt. Er zijn ook nieuwe toepassingen van schematherapie in verschillende settingen (groepen en echtparen) en bij diverse doelgroepen (adolescenten, verslaafden en de forensische sector). Verder wordt schematherapie op verschillende manieren geïmplementeerd in de ambulante en klinische hulpverlening. In deze cursus ligt het accent op individuele behandelingen.

Voor groepsbehandeling, specifieke methodieken voor cluster B en C en voor adolescenten is een apart cursusaanbod ontwikkeld (zie hieronder bij 9).

In deze cursus wordt dieper ingegaan op de toepassing van de cognitieve-, experiëntiële-, gedragsmatige- en interpersoonlijke technieken bij alle persoonlijkheidsstoornissen.

De cursusonderdelen zijn: Knelpunten bij het maken van een Casusconceptualisatie; Modusmodellen voor alle persoonlijkheidsstoornissen; Het toepassen van experiëntiële technieken bij complexe casussen; interpersoonlijke technieken bij cliënten met hardnekkige coping; Omgaan met te veel of te weinig woede. Er zal gebruik gemaakt worden van casuïstiek die door de cursisten zelf ingebracht wordt.

Persoonlijke informatie over cursisten of patiënten van cursisten wordt uitsluitend gedeeld met de docenten en zal vertrouwelijk behandeld worden.

5. Doelgroep

Hulpverleners met een postdoctorale opleiding* of vaktherapeuten (RVB), die werken met cliënten met complexe persoonlijkheidsstoornissen. Een voorwaarde voor deelname is kennis en vaardigheden op het gebied van schematherapie op basisniveau (d.w.z. minimaal 25 uur cursus).

In het reglement van de Vereniging voor Schematherapie staat kort samengevat:

* Hulpverleners die GZ, PT, KP, psychiater of vaktherapeut (RVB) zijn kunnen deelnemen en degenen die in opleiding zijn tot deze registratie. Ook (aspirant)leden van specialistische verenigingen mogen deelnemen.

Anderen (bv. basispsychologen en overige HBO-ers) mogen alleen deelnemen als zij nauw samenwerken met geregistreerde schematherapeuten. Voor de precieze formulering zie www.schematherapie.nl onderdeel reglement cursussen.

6. Werkwijze en toetsing

In deze cursus zal, naast kennisoverdracht, vooral veel aandacht zijn voor het oefenen van vaardigheden in twee of drietallen. Voor elke bijeenkomst dient de literatuur gelezen te worden, die bij die bijeenkomst aangegeven wordt. Dus de theoretische kennis wordt bekend verondersteld en er kan veel geoefend worden.

Ter voorbereiding van de cursus maakt iedereen een casusconceptualisatieformulier en een casusconceptualisatiemodel van een eigen patiënt. De bedoeling is dat je aan de hand hiervan ontdekt waar mogelijke knelpunten zitten. Aan de hand hiervan formuleert iedereen een aantal vragen en knelpunten die in de cursus behandeld zullen worden. De docenten lezen de casusconceptualisatie en geven feedback met als doel dat je tijdens de eerste cursusdag deze casus verder kunt uitwerken aan de hand van de nieuwste inzichten. De vragen en knelpunten worden verwerkt in het cursusprogramma. Tijdens de hele cursus wordt gebruik gemaakt van eigen casuïstiek bij het oefenen van de therapeutische vaardigheden.

De laatste dag wordt een praktijktoets gehouden. De cursisten demonstreren hun vaardigheden met behulp van een rollenspel. De praktijktoets in de cursus vindt plaats aan de hand van een casus, die is opgesteld door de docenten. Een paar cursisten spelen dezelfde cliënt en iedereen speelt om de beurt de therapeut. In de cursus zal meer informatie gegeven worden over deze wijze van toetsen.

Persoonlijke informatie over cursisten of patiënten van cursisten wordt uitsluitend gedeeld met de docenten en zal vertrouwelijk behandeld worden.

7. Accreditatie cursus

Voor deze cursus wordt erkenning door de VGCT als vervolgcursus aangevraagd. Erkenning is inmiddels al vaker toegekend voor vorige cursussen. Voor degenen die lid willen worden van de VGCT is het gevolgd hebben van een basiscursus cognitieve gedragstherapie van 100 uur een voorwaarde.

De cursus is erkend door de Vereniging voor Schematherapie, de FGzPt in het kader van de herregistratie regeling voor Klinisch Psychologen, NIP eerstelijns psycholoog en de SRVB (vaktherapeuten) en op aanvraag door de NVvP

8. Absentie

In de cursus mag maximaal 1 dag gemist worden, die zal moeten worden ingehaald tijdens een volgende cursus. De kosten voor een inhaaldag bedragen € 50,-

9. Overige cursussen en workshops

Er is een uitgebreid aanbod van vervolgcursussen en workshops voor verschillende doelgroepen. Om deze cursussen en workshops te volgen dien je minimaal een basiscursus schematherapie van 25 uur gevolgd te hebben.

25 uur Cursus Schematherapie voor Cluster C

Patiënten met een Cluster C persoonlijkheidsstoornis lijken makkelijker te behandelen, omdat zij minder vaak in crisis raken, maar hun hardnekkige vermijdende en controlerende copingstrategieën zijn tamelijk moeilijk te doorbreken. Ook patiënten met hardnekkige angst- en stemmingsstoornissen hebben nogal eens (trekken van) een ontwijkende-, afhankelijke- of een dwangmatige persoonlijkheidsstoornis waardoor hun klachten onvoldoende verbeteren door de reguliere behandelmethodes.

Recent zijn een aantal modusmodellen voor cluster C ontwikkeld door Arnoud Arntz en anderen en zijn meer specifieke behandeltechnieken ontwikkeld om deze problematiek te behandelen.

25 uur Cursus Schematherapie in Groepen

Veel patiënten lijken nog meer te profiteren van groepstherapie dan van de toch al zo succesvolle individuele schematherapie. Het meeste onderzoek is gedaan naar de effectiviteit bij patiënten met BPS, maar inmiddels is ook al veel ervaring opgedaan met cluster C problematiek. Schematherapie in groepen (STG) is een integratieve vorm van groepstherapie, die aspecten van directieve groepstherapie combineert met aspecten van psychodynamische groepen. In STG wordt veel gebruik gemaakt van experimentele technieken. In de cursus zal hier veel aandacht aan besteed worden.

ADOLESCENTEN

25 uur Schematherapie Gevorderd voor Adolescenten

Dit is een cursus voor gevorderden, dus voor deelnemers, die al een basiscursus schematherapie (voor adolescenten of volwassenen) hebben gevolgd en enige ervaring met schematherapie hebben opgedaan. In deze cursus komt de toepassing van de schematherapie met betrekking tot specifieke adolescenten-thema's aan de orde

25 uur Schematherapie in Groepen voor Adolescenten

Schematherapie in groepen (STG) is een interactieve vorm van groepstherapie, die aspecten van directieve groepstherapie combineert met aspecten van de psychodynamische groepen. In STG wordt veel gebruik gemaakt van experimentele technieken. De inhoud van de cursus is gebaseerd op jarenlang ervaring van de Riagg Maastricht (afdeling kind en jeugd) en de resultaten van het onderzoek van Farrell, Shaw & Webber.

Ouderschematherapie (2 dagen)

Ouderschematherapie is erop gericht om ouders te steunen om zoveel mogelijk vanuit hun gezonde oudermodus te reageren op modi van het kind. De modusinteractiecirkel geeft helderheid hoe modi van het kind en van de ouder elkaar triggeren. Er wordt ingegaan op de behoeften van ouders zelf, die in het verleden en vaak nu nog steeds niet bevredigd werden en gekeken hoe ouders kunnen omgaan met modi van het kind en de behoeften van het kind.

Modusgerichte speltherapie (1 dag)

Schematherapie gebruikt het spel van het kind om met de verschillende modi te experimenteren en bepaalde patronen te veranderen. In de modusgerichte schematherapie is de therapeut actief gericht op het contact maken het kwetsbare kind in het kind zelf, biedt alternatieven voor disfunctionele coping modi en versterkt de gezonde kanten in het kind. De technieken van de schematherapie worden op spelniveau gebruikt (limited reparenting, imaginatie met rescripting, experimenteren met verschillende modi).

WORKSHOPS

Schematherapie Supervisoren (2 dagen)

Per 1 mei 2016 is het voor aanstaande supervisoren van de Vereniging voor Schematherapie verplicht een tweedaagse supervisorencursus te volgen. Ook voor schematherapeuten, die al langer supervisor zijn, is deze cursus interessant om de supervisie-vaardigheden te verdiepen. In deze cursus wordt de cursist vertrouwd gemaakt met de state-of-the-art op het gebied van supervisie geven, de taken en verantwoordelijkheden van effectief supervisorschap en het competentiegericht superviseren van schematherapeuten.

Workshop 'Imaginaire Rescripting' (2 dagen)

Imaginaire rescripting wordt over het algemeen gezien als een van de meest effectieve technieken binnen de schematherapie. Toch is het vaak niet eenvoudig om deze techniek toe te passen. Zo worden therapeuten regelmatig geconfronteerd met uitdagende situaties waarin de patiënt bijvoorbeeld zegt 'Ik heb geen herinneringen uit mijn kindertijd' of 'Ik wil niet die oude herinneringen ophalen, waarom zou dat helpen?'. Verder zijn patiënten in hun jeugd vaak zo beschadigd dat de herinneringen aan hun jeugd erg emotioneel beladen zijn. Therapeuten voelen zich daardoor geremd om met imaginatie beelden uit dat belaste verleden op te halen uit angst voor decompensatie.

Workshop 'Meerstoelentechniek' (2 dagen)

Het is bekend dat de stoelentechniek een belangrijk werkzaam element is binnen schematherapie, omdat het de schema's verandert op belevingsniveau. In de praktijk blijkt het echter vaak toch moeilijk om deze techniek toe te passen. Sommige therapeuten voelen zich onervaren in het toepassen van deze techniek, omdat het niet hun gebruikelijke manier van werken is. Daarnaast zijn er in de praktijk diverse uitdagende situaties die nog niet behandeld zijn in eerdere cursussen.

Workshop hanteren van boze modi in schematherapie (2 dagen)

Doelstelling van deze workshop is het beter in staat zijn met boosheid in de therapeutische relatie om te gaan.

In deze cursus leren de cursisten op de eerste plaats om goed te differentiëren tussen de verschillende vormen van boosheid. De leidende vraag daarbij is "vanuit welke modus toont de patiënt de boosheid?". De cursisten zullen in twee dagen leren om boze modi beter te hanteren met gebruik van specifieke methoden en technieken.

Specialistische workshop 'Chronische Depressie' (1 dag).

Hoewel CGT een bewezen effectieve behandeling is van depressie is slechts 40-50% van de patiënten klachtenvrij na een eerste behandeling. Bovendien ontwikkelt 5-20% van deze populatie een chronische vorm van depressie die therapieresistent lijkt te zijn. Deelnemers leren in deze workshop hoe ze een chronische depressie kunnen conceptualiseren in termen van schema's en modi. Daarnaast leren ze hoe ze specifieke methoden en technieken uit de schematherapie kunnen toepassen in de behandeling van chronisch depressieve klachten. De dag zit vol, soms speelse, oefeningen om veel ervaring op de te doen en tegelijkertijd niet 'besmet' te raken met de depressieve klachten waarover gesproken wordt."

Workshop 'Narcistische persoonlijkheidsstoornis' (1 dag)

Narcisme is in onze samenleving wijdverbreid, maar mensen met narcistische problematiek hebben niet zo vaak een hulpvraag. De behandeling wordt bemoeilijkt door het egocentrische en arrogante gedrag waar narcisten om bekend staan, alsmede de woedebuien, die optreden als de patiënt zich tekortgedaan of gefrustreerd voelt. Hierdoor eindigen veel behandelingen voortijdig, al dan niet door toedoen van de therapeut. Deze workshop heeft als doel de specifieke problemen bij de behandeling van NPS beter te leren hanteren. Onderwerpen zijn o.a.

- De dynamiek van narcisme goed begrijpen
- Valkuilen in het hanteren van de therapeutische relatie herkennen en hanteren
- Technieken aanpassen om effectiviteit van de behandeling te vergroten.

Workshop 'Gezonde volwassene' (1 dag)

In de literatuur en het onderwijs over schematherapie is lange tijd met name de nadruk gelegd op het bewerken van de disfunctionele ouder- en copingmodi en het valideren van de behoeften van het Kwetsbare Kind-deel van patiënten. Hoewel het versterken van de Gezonde Volwassene wel genoemd werd als uiteindelijk doel van de behandeling, was er weinig specifieke aandacht voor deze modus. Er wordt veelal onvoldoende uitgelegd wat 'De Gezonde Volwassene' van de patiënt precies is, wat die modus precies doet, hoe de patiënt kan leren contact te leggen met dit deel van zichzelf en hoe dit gezonde deel versterkt kan worden in therapie. Deze workshop richt zich op het herkennen, versterken en inzetten van de Gezonde Volwassene.

Workshop 'Complexe casussen' (1 dag)

Veel deelnemers aan onze cursussen hebben aangegeven dat zij behoefte hebben aan terugkomdagen of masterclasses om complexe casussen te bespreken en nieuwe manieren te ontdekken om met deze problemen om te gaan. Daarom starten we dit jaar met een aantal masterclasses voor casussen van volwassen patiënten gegeven door Hannie van Genderen en Remco van der Wijngaart. Alle deelnemers worden verzocht voor aanvang een casus op te sturen waar zij vragen over hebben.

Voor actuele informatie over alle cursussen zie www.schematherapieopleidingen.nl
Voor meer informatie over schematherapie kijk op www.schematherapie.nl en volg de LinkedIngroep van de Vereniging voor Schematherapie
Voor internationale contacten en informatie zie www.SchemaTherapySociety.com

10. Literatuur

Zie hiervoor de aparte literatuurlijst

11. Bijeenkomsten

Programma dag 1 <i>Casus conceptualisatie en diagnostiek schema's en modi</i>	Datum : 18 september 2019 Tijd : 09.45 tot 16.45 uur Docent(en) : Hannie van Genderen
---	--

Literatuur die gelezen moet worden voor deze bijeenkomst: zie literatuurlijst

Vorbereiding: [Maak een casusconceptualisatie met behulp van het CASUSCONCEPTUALISATIEFORMULIER EN HET CASUSCONCEPTUALISATIEMODEL](#) (zie formulieren op de website en hoofdstuk 7 H. van Genderen: Casusconceptualisatie in schematherapie in Handboek Schematherapie, theorie, praktijk en onderzoek) en kies een knelpunt uit dat je voor kunt voordoen in een rollenspel. **STUUR het werkstuk voorafgaand aan de cursus op (zie mail)**
Kies een paar cliënten uit met persoonlijkheidsproblematiek, die kunnen dienen als oefencasus gedurende de cursus.

Casus conceptualisatie en diagnostiek

- 09.45 – 10.20 uur Kennismaken: In tweetallen bespreken wie je bent en waar je werkt en wat de belangrijkste knelpunten waren bij het maken van de casusconceptualisatie
- 10.20 – 10.40 uur Schema's, copingstrategieën en modi: onderlinge verbanden
- 10.40 – 10.47 uur Pauze
- 10.47 – 11.45 uur Inleiding: Schemamodus modellen per persoonlijkheidsstoornis
Modellen voor de afhankelijke-, ontwijkende- en obsessief-compulsieve persoonlijkheidsstoornis (demonstratie modi a.d.h.v. DVD)
Verschillen tussen B en C
- 11.45 – 12.15 uur Werkgroepen van drie personen: Maak van je schemamodel een geïntegreerd model met schema's, copingstrategieën en modi en koppel de behandeldoelen hieraan.
- 12.15 – 12.30 uur Nabespreken
- 12.30 – 13.00 uur Pauze

PRAKTIJKTOETS voorbereiden Bespreken van de casusconceptualisaties

- 13.00 – 13.30 uur Wat zijn knelpunten bij het verzamelen van informatie en hoe ga je daarmee om? Experimentiële en cognitieve technieken
- 13.30 – 14.00 uur Rollenspel over de knelpunten bij het verzamelen van informatie voor de casusconceptualisatie. Eén van de cursisten speelt een eigen cliënt en de docent speelt de therapeut.
- 14.00 – 14.45 uur Oefenen met aanpak van veel voorkomende knelpunten bij het maken van een casusconceptualisatie
- 14.45 – 15.15 uur Nabespreken
- 15.15 – 15.22 uur Pauze
- 15.22 – 15.45 uur Verloop van een sessie in het begin van therapie

Herkennen modus cliënt bij aanvang van een sessie en keuze van aanpak

- 15.45 – 16.30 uur Plenair: Demonstratie modi door cursisten en docent en bedenken van de behandeling van de modus. Let hierbij op de therapeutische relatie en limited reparenting?
- 16.30 – 16.45 uur Evaluatie en afspraken/huiswerk voor de volgende keer

Huiswerk voor bijeenkomst 2:

Voorafgaand aan deze bijeenkomst te lezen literatuur: zie literatuurlijst

- Verzamel knelpunten in de therapeutische relatie bij één of meer cliënten
- Ga na welke knelpunten je hebt meegemaakt m.b.t. experiëntiële technieken

<p>Programma dag 2 Casusconceptualisatie, hanteren therapeutische relatie Stoelentechniek Narcistische- en de antisociale persoonlijkheidsstoornis</p>	Datum : 16 oktober 2019 Tijd : 09.45 tot 16.45 uur Docent(en) : Hannie van Genderen
--	--

Huiswerk voor bijeenkomst 2:
Voorafgaand aan deze bijeenkomst te lezen literatuur: zie literatuurlijst

- Verzamel knelpunten in de therapeutische relatie bij één of meer cliënten
- Ga na welke knelpunten je hebt meegemaakt m.b.t. experiëntiële technieken.

- 9.45 – 10.10 uur Ervaringen met technieken van de eerste dag
10.10 – 10.35 uur DVD Young: Demonstratie van verschillende manieren om informatie te Verzamelen en verbanden leggen met de ervaringen uit het verleden van de cliënt: fragmenten.
10.35 – 11.10 uur Oefenen in tweetallen: toepassen van verschillende technieken (experiëntiëel en cognitief) om meer informatie te verzamelen en behandeling vorm te geven
11.10 – 11.25 uur Nabespreken oefening
11.25 – 11.32 uur Pauze

Schemamodi

- 12.00 – 12.30 uur Inleiding: Schemamodus modellen voor de **narcistische- en de antisociale persoonlijkheidsstoornis** (DVD 1:II:1 aanval en pest modus setting limits)
12.30 – 13.00 uur Pauze
13.00 – 13.30 uur **Tweestoelen techniek met zelfverheerlijker of aanval- en pest modus.** (DVD 2:II:2 meerstoelentechniek met zelfverheerlijker)
13.30 – 14.00 uur Oefening Tweestoelentechniek met copingmodus
14.00 – 14.15 uur Nabespreken oefening

Empathische confrontatie

- 14.15 – 14.52 uur Empathische confrontatie bij complexe casussen: demonstratie aan de hand van je eigen casus of casus uit bovenstaande oefening. Ga voordat je gaat confronteren eerst na wat de cliënt tekort is gekomen (behoefte) en of jij onbedoeld schemabevestigend reageert. Bekijk welke circulaire processen hierbij een rol spelen.
14.52 – 15.00 uur Pauze
15.00 – 15.30 uur Oefening Empathische confrontatie
15.45 – 16.00 uur Nabespreken oefening empathische confrontatie. Wanneer ga je over tot grenzen stellen?
16.00 – 16.15 uur Inleiding opbouw van een sessie en toepassen experiëntiële technieken
16.15 – 16.30 uur In tweetallen: Bespreken cliënten waarbij experiëntiële technieken in de eerste fase moeilijk (b)lijkt te zijn. Ga na welke factoren (bij de cliënt en bij de therapeut) het toepassen van die technieken bemoeilijken.
16.30 – 16.40 uur Plenair bespreken: knelpunten experiëntiële technieken bij **cliënten en therapeuten** met verschillende modi
16.40 – 16.45 uur Evaluatie en afspraken/huiswerk voor de volgende keer.

Huiswerk voor bijeenkomst 3:

Voorafgaand aan deze bijeenkomst te lezen literatuur: zie literatuurlijst

- Pas de technieken van deze dag toe bij een of meer cliënten.

Programma dag 3 Experiëntiële technieken Omgaan met kwaadheid	Datum : 13 november 2019 Tijd : 09.45 tot 16.45 uur Docent(en) : Remco van der Wijngaart
--	---

<p>Huiswerk voor bijeenkomst 3:</p> <p>Voorafgaand aan deze bijeenkomst te lezen literatuur: zie literatuurlijst</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pas de technieken van dag 2 toe bij een of meer cliënten.
--

09.45 – 10.15 uur Ervaringen met technieken van bijeenkomst 2

Imaginaire rescripting

- 10.15 – 10.30 uur Knelpunten verzamelen Imaginaire rescripting begin therapie
- 10.30 – 10.45 uur Hoe **Imaginaire rescripting** te gebruiken in de eerste fase van therapie: Fragmenten DVD Fine Tuning Imagery rescripting (adlv de knelpunten)
- 10.45 – 11.30 uur Oefenen in tweetallen: imaginaire rescripting gebruiken in de eerste fase van therapie (T. Rescript)
- 11.30 – 11.38 uur Pauze
- 11.38 – 11.45 uur Nabespreken oefening
- 11.45 – 12.00 uur Voorbereiden **Praktijktoets (rolverdeling)**

Historisch rollenspel

- 12.00 – 12.15 uur Inleiding en verzamelen knelpunten in de toepassing historisch rollenspel
- 12.15 – 12.30 uur Demonstratie: USB Stap voor stap 27
- 12.30 – 13.00 uur Pauze
- 13.00 – 13.45 uur Oefenen historisch rollenspel
- 13.45 – 14.00 uur Nabespreken oefening

Aanpak onthechte beschermer of willoos inschikkelijke en een oudermodus die elkaar afwisselen

- 14.00 – 14.22 uur Plenair: Oefenen meerstoelentechniek in combinatie met cognitieve technieken: Hoe bewerk je de copingmodus en de oudermodus als die elkaar afwisselen? Docent speelt een therapeut die het niet goed aanpakt.
- 14.22 – 14.30 uur Pauze
- 14.30 – 15.15 uur Oefenen Meerstoelentechniek bij onthechte beschermer of willoos inschikkelijke in combinatie met een straffende/ schuldinducerende oudermodus
- 15.15 – 15.30 uur Nabespreken oefening

Kwaadheid onderdrukken Gedragspatronen veranderen bij cluster C

- 15.35 – 15.45 uur Gedragstechniek: Onderdrukken woede en niet uiten van wensen bij cluster C (DVD 4:8)
- 15.45 – 16.15 uur Oefenen stimuleren van uiten van wensen en gevoelens (m.n. boosheid) bij cluster C
- 16.15 – 16.30 uur Nabespreken
- 16.30 – 16.45 uur Evaluatie en afspraken/huiswerk voor de volgende keer

Huiswerk voor bijeenkomst 4:

Voorafgaand aan deze bijeenkomst te lezen literatuur: zie literatuurlijst

- Lees de casus voor de praktijktoets.
- Pas de technieken van dag 2 toe bij een of meer cliënten
- Ga na welke vragen je nog hebt over de casus die u voor aanvang van de cursus gemaakt had.

<p>Programma dag 4</p> <p>Praktijktoetsen</p>	<p>Datum : 4 december 2019</p> <p>Tijd : 09.45 tot 16.45 uur</p> <p>Docent(en) : Hannie van Genderen Remco van der Wijngaart</p>
--	---

<p>Huiswerk voor bijeenkomst 4:</p> <p>Voorafgaand aan deze bijeenkomst te lezen literatuur: zie literatuurlijst</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lees de casus voor de praktijktoets. • Pas de technieken van dag 2 toe bij een of meer cliënten • Ga na welke vragen je nog hebt over de casus die u voor aanvang van de cursus gemaakt had.

Praktijktoets

In de praktijktoets demonstreren cursisten een aantal experiëntiële technieken aan de hand van een vooraf uitgedeelde casus (zie toetsing aan het begin van de reader)

9.45 – 10.10 uur	Rollenspel 1
10.10 – 10.35 uur	Rollenspel 2
10.35 – 11.00 uur	Rollenspel 3
11.00 – 11.25 uur	Rollenspel 4
11.25 – 11.35 uur	Pauze
11.35 – 12.00 uur	Rollenspel 5
12.00 – 12.25 uur	Rollenspel 6
12.25 – 12.50 uur	Rollenspel 7
12.50 – 13.20 uur	Pauze

Opbouw therapie

13.20 – 14.20 uur	Opbouw therapie en beëindiging therapie: Ga na hoe je de geleerde technieken en vaardigheden hebt kunnen toepassen op je oefencasus
14.20 – 14.30 uur	Pauze (evaluatieformulier invullen)

Kwaadheid (te heftig) uiten

14.30 – 15.30 uur	Herkennen en bewerken boze of razende kind, boze beschermer, aanval- en pest modus, straffende/kritische ouder of boosheid bij de gezonde volwassene Gedragstechniek: Aan de hand van voorbeelden leren herkennen van de modus bij "boos gedrag" (DVD 5 of demonstratie)
15.30 – 16.30 uur	Bespreken van de vragen die u nog hebt over de casus die u voor aanvang van de cursus gemaakt had. Wat pak je nu anders aan en welke aspecten zijn nog onvoldoende duidelijk? Demonstratie en oefening veel voorkomende problemen met alle technieken in de verschillende fasen van therapie.
16.30 - 16.45 uur	Evaluatie